

Folkhälsomyndigheten

Remissyttrande

Mottagare

Socialdepartementet
103 33 Stockholm
s.remissvar@regeringskansliet.se
s.sof@regeringskansliet.se

Handläggare

SH-AV
Ulrica Dohnhammar

Datum

20210310

Vårt ärendenummer

05934-2020

Ert ärendenummer

S2020/08966

Fast omsorgskontakt i hemtjänsten (SOU 2020:70)

Sammanfattning

Folkhälsomyndigheten tillstyrker, med följande kommentarer, samtliga förslag i remissen.

- Undersköterskekompetens eller motsvarande kunskaper hos den som utses till fast omsorgskontakt stärker förutsättningarna för informationsöverföring samt planering, uppföljning och anpassning av beviljade insatser. Detta ökar kvaliteten och patientsäkerheten i äldreomsorgen.
- Kravet på att den som utses till fast omsorgskontakt ska vara undersköterska bör införas 1 januari 2030.

Folkhälsomyndighetens kommentarer

7.1 Behovet av reglering

Folkhälsomyndigheten delar bedömningen att en fast omsorgskontakt i hemtjänsten är ett viktigt steg på vägen mot en ökad kvalitet och patientsäkerhet i äldreomsorgen, eftersom det stärker förutsättningarna att främja både fysisk och psykisk hälsa. Likaså instämmer Folkhälsomyndigheten i att yrkesrollen, dess mandat och organisering behöver beskrivas för att regleringen ska ge så goda effekter som möjligt. Exempel på sådana effekter är förbättrad personalkontinuitet, ökad känsla av trygghet för individen, minskat antal unika kontakter mellan personal och brukare vilket kan bidra till minskad risk för smittspridning, gör det lättare att uppmärksamma tecken på infektion, samt förbättrad arbetsmiljö för omsorgspersonal. Hög personalkontinuitet ger möjlighet till bättre kunskap hos personalen om den enskilde brukarens önskemål och behov. Det kan främja individens sociala hälsa, eftersom det blir lättare att skapa relationer. För brukare med kognitiv svikt är hög personalkontinuitet extra viktigt eftersom det stärker förutsättningarna för insatser som bevarar individens förmågor.

Folkhälsomyndigheten ser också att förslaget kan bidra till en tydligare struktur för informationsöverföring och uppföljning inom hemtjänsten. Detta har möjlighet att stärka förutsättningarna för förebyggande arbete såsom följsamhet till basala hygienrutiner och god läkemedelsanvändning. Dessutom ökar möjligheten att uppmärksamma förändringar i brukarens hälsa och funktionsförmåga, samt att initiera hälsofrämjande insatser utifrån individuella behov. Här ryms många aspekter på hälsa, såsom nutritionstatus, funktion, kognition och levnadsvanor. God informationsöverföring kan också underlätta för verksamheter att planera bemanningen utifrån den enskilde brukarens behov. Detta påverkar förutsättningarna att insatsen verkligen främjar brukarens självständiga liv, genom att stärka förutsättningarna för att beviljade insatser följs upp och anpassas efter individers behov och utveckling.

För flera aspekter som berörs i utredningen, såsom bred kompetensutveckling, samverkan mellan yrkesgrupper och möjligheten till långsiktigt hälsofrämjande och smittförebyggande arbete inom äldreomsorgen, har Folkhälsomyndigheten beskrivit sin syn på utvecklingsbehov i svar på regeringsuppdrag om åtgärder inom vissa av socialtjänstens verksamheter vid smittspridning av covid-19; dnr. S2020/03751/SOF (delvis) och S2020/05632/SOF (delvis).

7.3 Den fasta omsorgskontakten ska vara undersköterska

Folkhälsomyndigheten delar bedömningen att kravet att en fast omsorgskontakt ska ha yrkestiteln undersköterska säkerställer kompetens inom områden som är centrala för att ge omsorg av god kvalitet. En särskild vinst är att en person med undersköterskekompetens har den grundläggande utbildning som krävs för att omsätta rutiner för förebyggande åtgärder i praktiskt arbete.

Vidare ser Folkhälsomyndigheten att kopplingen till en specifik yrkestitel kan underlätta etableringen av mandat och roll för den fasta omsorgskontakten i fråga om yrkesansvar respektive samverkan med andra vård- och omsorgsaktörer.

8 Ikraftträdande

Rörande det tidigare ikraftträdandet (1 januari 2024) för 5 kap. 5 b § ser Folkhälsomyndigheten en risk att detta leder till svårigheter för kommuner att uppfylla lagkravet, då tillräckligt många personer med rätt kompetens inte kan rekryteras. Kravet kan dessutom leda till ojämlig tillgång till fast omsorgskontakt, om brist på undersköterskor gör att arbetssättet inte etableras alls.

Inför att kravet träder i kraft 2030, behöver omsorgshuvudmännen inventera vilken befintlig personal som har motsvarande kompetens, så att de kan utses till fast omsorgskontakt under en övergångsperiod. Det blir även viktigt att huvudmännen etablerar strukturer för kompetensutveckling och vidareutbildning så att kravet på sikt kan uppfyllas.

9 Konsekvenser

Folkhälsomyndigheten vill understryka att införandet av fast omsorgskontakt i hemtjänsten, som på sikt ska ha yrkestiteln undersköterska, är ett värdefullt sätt att stimulera till den förändring som behövs för att klara av att erbjuda en god äldreomsorg i framtiden. Den demografiska utvecklingen med allt fler äldre, med allt större behov av såväl hälso- och sjukvårdsinsatser som social omsorg, ställer krav på utveckling av äldreomsorgen för att säkerställa jämn och god kvalitet. Kravet på fast omsorgskontakt med hälso- och sjukvårdsutbildning kan också vara ett incitament för kommuner och andra omsorgshuvudmän att etablera strukturer för vidareutbildning av omsorgspersonal.

Utredningens förslag medför en högre kompetensnivå inom hemtjänsten i hela landet, då fler undersköterskor kommer att behöva rekryteras till eller utbildas inom hemtjänsten. Detta ser Folkhälsomyndigheten som positivt för jämlik hälsa och god patientsäkerhet. Såväl långsiktigt hälsofrämjande och smittförebyggande arbete som hantering av utbrott och andra krissituationer ställer krav på god kommunikation mellan yrkeskategorier, vårdnivåer och kommunala respektive regionala verksamheter. Med fler undersköterskor och tydligare yrkesroller ökar möjligheten till effektiv samverkan och informationsöverföring kring hemtjänstens brukare.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Johan Carlson. I den slutliga handläggningen har chefsjuristen Bitte Bråstad och biträdande avdelningschefen Malin Grape deltagit. Utredaren Ulrica Dohnhammar har varit föredragande.

Folkhälsomyndigheten

Ulrica Dohnhammar